

Akademia WSB

Dąbrowa Górnicza, Cieszyń, Olkusz, Żywiec, Kraków

Wydział Nauk Stosowanych

mgr Szymon Noworyta

**WPLYW DOBROWOLNEJ ZASADNICZEJ SŁUŻBY
WOJSKOWEJ NA KULTURĘ BEZPIECZEŃSTWA W
WOJSKACH POWIETRZNODESANTOWYCH SIŁ
ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Autoreferat pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem:

prof. dra hab. Roberta Sochy

Opiekun pomocniczy: dr Grzegorz Piątkiewicz

Dąbrowa Górnicza 2025

Spis treści

1. Przesłanki wyboru tematu pracy.....	3
2. Cele pracy i hipotezy badawcze	4
3. Przebieg badań i struktura pracy.....	5
4. Wyniki badań w kontekście hipotez badawczych	9
5. Wnioski z badań.....	18
6. Kierunki dalszych badań.....	25
7. Wartość dodana pracy.....	26
8. Plan pracy	26

1. Przesłanki wyboru tematu pracy.

Bezpośrednia agresja Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r., miała ogromny wpływ na społeczeństwa krajów europejskich, a w szczególności na Polskę, która graniczy z Ukrainą i jest jednym z kluczowych państw wschodniej flanki NATO. Poczucie zagrożenia w kraju wzrosło, a Polacy zaczęli w sposób bardziej bezpośredni doświadczać niepewności związanej z potencjalnie niekorzystnym rozwojem sytuacji.

Dało się to odczuć nie tylko wśród zwykłych obywateli, ale także wśród żołnierzy i klasy politycznej. Jednym z działań podjętych przez Polskę w omawianym zakresie, było ogłoszenie Ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, która między innymi na nowo zdefiniowała rodzaje służby wojskowej, gdzie nowością jest możliwość pełnienia zasadniczej służby wojskowej w formie dobrowolnej.

W drugiej połowie 2022 roku w jednostkach wojskowych, w tym w wojskach powietrznodesantowych, rozpoczynają się pierwsze turnusy szkolenia dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej. Do służby wstępują młodzi ludzie, głównie z pokolenia Z, urodzeni od około 1997 roku, co z pewnością wpływa na kształt i poziom kultury bezpieczeństwa wojsk, w tym wojsk powietrznodesantowych.

Z analizy literatury przedmiotu wynika, że nie ma opracowań naukowych opartych o przeprowadzone badania naukowe, które w sposób kompleksowy przedstawiłyby problematykę wpływu DZSW na kulturę bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych. W literaturze przedmiotu można jedynie znaleźć opracowania skupiające się na ocenie dobrowolnej formy pełnienia służby i jej organizacji, natomiast nie realizowano badań mających na celu sprawdzenie, w jaki sposób żołnierze służby dobrowolnej wpływają na kulturę bezpieczeństwa jednostki, w której pełnią służbę. Co więcej, nie prowadzono rozważań na temat ich postrzegania danej kultury bezpieczeństwa.

Ponadto istnieją luki w rozwiązaniach prawnych, organizacyjnych, szkoleniowych, jak również w systemie edukacji, które ze względu na pojawienie się nowych wyzwań, zostały uwidocznione w sposób szczególny. Jednym z bardzo istotnych czynników skuteczności prowadzonych działań jest ekspercka wiedza i wieloletnie doświadczenie autora niniejszej dysertacji, który jako żołnierz zawodowy wojsk powietrznodesantowych z wieloletnim doświadczeniem na różnych stanowiskach, w tym dowódca plutonu, kompanii i batalionu powietrznodesantowego, w oparciu o ujawnioną lukę naukową, posiadane doświadczenie zawodowe, wskazał na konieczność

przeprowadzenia badań naukowych na temat DZSW i jej wpływu na kulturę bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych.

2. Cele pracy i hipotezy badawcze.

Na podstawie wstępnie przeprowadzonych badań sformułowano ogólny problem badawczy i problemy szczegółowe. Problem ogólny zawarto w pytaniu:

Jak, w kontekście dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej, kształtuje się poziom kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej?

Dla uszczegółowienia rozważań odnoszących się do problemu ogólnego, przyjęto cztery problemy szczegółowe:

- Jaki jest poziom przygotowania indywidualnego żołnierzy DZSW do pełnienia służby w wojskach powietrznodesantowych?
- Jak żołnierze DZSW postrzegają wymiar organizacyjno-prawny w wojskach powietrznodesantowych?
- Jaki jest poziom wymiaru społecznego w wojskach powietrznodesantowych w ocenie żołnierzy DZSW?
- Jak doskonalić rozwiązanie na rzecz wykorzystania dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej w kontekście wpływu na kulturę bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych?

Biorąc pod uwagę powyższe, na potrzeby niniejszej pracy naukowej przyjęto, że celem poznawczym niniejszej dysertacji będzie określenie wpływu dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej na poziom kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych. Celem użytkowym będzie natomiast wskazanie rekomendacji dotyczących doskonalenia wymiaru indywidualnego, społecznego i materialnego na rzecz zwiększania kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych.

Na podstawie sformułowanego ogólnego problemu głównego, przyjęto hipotezę: kultura bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych, w kontekście dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej kształtuje się na poziomie dobrym, przy czym uwarunkowane to jest przede wszystkim poziomem wymiaru indywidualnego, materialnego i społecznego. Jeżeli zatem nastąpi odpowiednie kształtowanie świadomości i postaw patriotycznych młodzieży oraz ich przygotowanie psychofizyczne, wówczas przełoży się to na odpowiedni dobór kadr do wojsk powietrznodesantowych.

Jednocześnie właściwe wykorzystanie kwalifikacji oraz potencjału intelektualnego, doskonalenie programu szkoleń, zwiększanie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz dbanie o zdrowie psychiczne żołnierzy, będzie miało pozytywny wpływ na społeczny wymiar służby w wojskach powietrznodesantowych.

Hipotezy cząstkowe zostały sformułowane odpowiednio do problemów szczegółowych.

1. Przyjmuje się, że przygotowanie indywidualne żołnierzy DZSW do pełnienia służby w wojskach powietrznodesantowych jest na dobrym poziomie.
2. Zakłada się, że żołnierze DZSW bardzo dobrze postrzegają wymiar organizacyjno-prawny w wojskach powietrznodesantowych.
3. Uważa się, wojska powietrznodesantowe utrzymują dobry poziom wymiaru społecznego w kontekście DZSW.
4. Przypuszcza się, że działania mające na celu doskonalenie rozwiązań na rzecz wykorzystania dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej w kontekście wpływu na kulturę bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych, powinna zmierzać do zmian w aspekcie przygotowania psychofizycznego żołnierzy oraz kwalifikacji do służby zawodowej, programów szkolenia DZSW oraz wyposażenia, zakwaterowania, infrastruktury szkoleniowej i aspektów finansowych.

3. Przebieg badań i struktura pracy.

W etapie badań wstępnych określono sytuację problemową, która wynika z nierozwiązanych relacji pomiędzy rzeczywistością a stanem wiedzy naukowej. Dokonano przeglądu literatury dotyczącej m.in. metodologii badań, wojsk powietrznodesantowych, dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej oraz kultury bezpieczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem jej wymiarów. Ważne miejsce w opracowaniu niniejszej rozprawy doktorskiej stanowiły obowiązujące akty prawne różnego szczebla dotyczące badanego przedmiotu. Kluczowe były również wytyczne oraz uwagi promotorów.

Następnie zidentyfikowano i zdefiniowano problem główny i szczegółowe, jak również cel poznawczy i utylitarny. Finalnie sformułowano hipotezę główną i hipotezy cząstkowe, jak również określono metody, techniki i narzędzia badawcze do ich weryfikacji. W przyjętym procesie badawczym zostały zastosowane zarówno metody teoretyczne, m.in. analiza i synteza ściśle skorelowane z abstrahowaniem, porównaniem,

uogólnieniem, jak również metody empiryczne, do których zaliczono metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety. Metody teoretyczne umożliwiły logiczne przetworzenie i uporządkowanie materiału empirycznego.

W trakcie badań wykorzystano także wieloletnie doświadczenie zawodowe autora niniejszej rozprawy, który jest dowódcą jednej z jednostek powietrznodesantowych. Wiedza, jak również długoletni staż służby na różnych szczeblach dowodzenia, były kluczowe zarówno do formułowania właściwych hipotez, jak również stosowania uogólnień i wyciągania wniosków w zakresie wpływu dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej na kulturę bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych.

W etapie badań właściwych opracowane zostały narzędzia badawcze, a następnie przeprowadzone badania metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety. Narzędzie badawcze — kwestionariusz ankiety — składał się z 23 pytań, zarówno zamkniętych, jak i otwartych, ukierunkowanych na poznanie opinii żołnierzy na temat funkcjonowania DZSW oraz wpływu ich działań na kulturę bezpieczeństwa w jednostkach wojsk powietrznodesantowych.

Dodatkowo, kontynuowane były szczegółowe badania literatury przedmiotu dotyczące poszukiwania rozwiązań w aspekcie zwiększania poziomu kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych w kontekście DZSW.

Populację badawczą stanowiło 440 żołnierzy, którzy w następującej ilości odbywali szkolenie specjalistyczne w ww. jednostkach wojsk powietrznodesantowych:

- 6 batalion dowodzenia w Krakowie – 70 żołnierzy;
- 6 batalion logistyczny w Krakowie – 50 żołnierzy;
- 16 batalion powietrznodesantowy w Krakowie – 90 żołnierzy;
- 18 batalion powietrznodesantowy w Bielsku-Białej – 110 żołnierzy;
- 6 batalion powietrznodesantowy w Gliwicach – 120 żołnierzy.

Z ww. grupy wyłoniono próbę badawczą liczącą 324 żołnierzy, co stanowi ok. 74% całej populacji. Dobór próby zapewnił reprezentatywność oraz umożliwił uogólnianie wyników na całą badaną grupę.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie od listopada 2024 r. do stycznia 2025 r. w warunkach zapewniających anonimowość oraz dobrowolność udziału respondentów, w wyniku których uzyskano 303 kompletnie wypełnione kwestionariusze ankietowe, co stanowi 93,5% ogółu przeprowadzonych badań.

Kwestionariusze ankiety były rozprawdane i zbierane zgodnie z obowiązującymi procedurami bezpieczeństwa informacyjnego. Dane zebrane za pomocą ankiety zostały następnie poddane analizie ilościowej i jakościowej.

Największa ilość respondentów (89) to żołnierze z 18 batalionu powietrznodesantowego z Bielska-Białej, którzy stanowili 29,37% ogółu. Z 6 batalionu powietrznodesantowego z Gliwic badaniom zostało poddanych 79 żołnierzy, co stanowiło 26,1% ogółu, natomiast z 16 batalionu powietrznodesantowego z Krakowa udział w badaniach wzięło 63 żołnierzy, co stanowiło 20,8% całości. Najmniejszą grupę natomiast reprezentowali żołnierze z 6 batalionu dowodzenia z Krakowa – 39 żołnierzy (12,9%) oraz z 6 batalionu logistycznego z Krakowa - 33 żołnierzy (10,89%), co wynikało przede wszystkim z najmniejszej ilości żołnierzy odbywających szkolenie w tych jednostkach.

W etapie badań końcowych, zarówno konkluzje z badania literatury przedmiotu, jak również uogólnione wnioski z badania sondażowego zostały przedstawione w dalszej części rozprawy doktorskiej. Wiedza pozyskana z wyników badań naukowych oraz ich interpretacja, pozwoliła na weryfikację przyjętych hipotez badawczych, przedstawienie kierunków doskonalenia wymiaru indywidualnego, społecznego i materialnego na rzecz zwiększania kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych.

Struktura rozprawy doktorskiej składa się z pięciu rozdziałów, mających charakter teoretyczno-empiryczny, poprzedzonych wstępem i podsumowanych zakończeniem.

Rozdział pierwszy (*Założenia badawcze*) rozpoczyna się uzasadnieniem wyboru tematu, prezentuje założenia metodologiczne, cele i problemy badawcze, jak również zdefiniowaną hipotezę główną oraz cząstkowe. Przedstawiono również zastosowane metody, techniki i narzędzia badawcze oraz wymienia etapy prowadzonych badań naukowych.

Rozdział drugi (*Wojska powietrznodesantowe*) rozpoczyna się przedstawieniem genezy i historii wojsk powietrznodesantowych od momentu ich powstania. Następnie omawiane są prawne aspekty ich funkcjonowania, z szczególnym naciskiem na obowiązujące akty normatywne. Opisuje także obecną strukturę, przeznaczenie i zadania realizowane zarówno w przeszłości, jak i współcześnie. W dalszej jego części przedstawia funkcjonowanie wojsk powietrznodesantowych w wybranych krajach NATO, skupiając główną uwagę na zaprezentowaniu ich zdolności w aspekcie współczesnych wyzwań.

Rozdział trzeci (*Dobrowolna zasadnicza służba wojskowa*) rozpoczyna się od omówienia genezy powstania zasadniczej służby wojskowej, ze szczególnym uwzględnieniem dobrowolności jej pełnienia. Następnie przedstawia obowiązujące prawne aspekty jej funkcjonowania, które ze względu na krótki okres wdrożenia tej formy pełnienia służby, wymaga szczegółowej analizy. Zawiera również szeroki opis organizacji i zabezpieczenia logistycznego dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej w wojskach powietrznodesantowych.

Rozdział czwarty (*Kultura bezpieczeństwa jako element kultury organizacyjnej wojsk powietrznodesantowych*) został poświęcony analizie kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych. Rozważania rozpoczęto od omówienia podstawowych pojęć, tj. bezpieczeństwo, kultura, kultura organizacyjna. Następnie szczegółowo przedstawiono i scharakteryzowano kulturę bezpieczeństwa, z uwzględnieniem jej wymiaru indywidualnego, społecznego i materialnego. Finalnie, zaprezentowano wyniki przeprowadzonych badań dotyczące poziomu kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych w kontekście dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej.

Ostatni, piąty rozdział (*Rekomendacje na rzecz zwiększania poziomu kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych w kontekście dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej*), zawiera wnioski wynikające z przeprowadzonych badań naukowych, które zostały zaprezentowane w odniesieniu do wymiaru indywidualnego, społecznego i materialnego kultury bezpieczeństwa. Prezentuje również rekomendacje mające na celu zwiększenie poziomu kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych w odniesieniu do omawianych wymiarów.

Każdy rozdział kończy się podsumowaniem oraz wnioskami, które stanowią syntezę badań nad określonym problemem badawczym. W zakończeniu niniejszej rozprawy doktorskiej, zaprezentowano konstatacje z przeprowadzonego procesu badawczego.

Niniejsza dysertację zamyka spis literatury, spis przedstawionych rysunków, tabel, fotografii oraz wykresów. W formie załącznika, zamieszczono kwestionariusz ankietowy, który służył jako narzędzie do przeprowadzenia badań naukowych wśród żołnierzy dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej, w ramach szkolenia specjalistycznego.

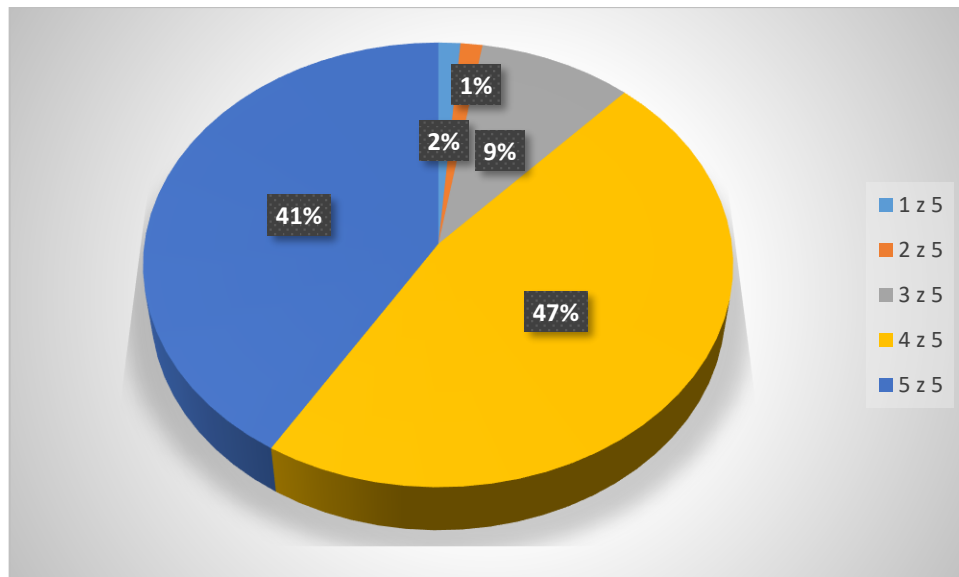
5. Wyniki badań w kontekście hipotez badawczych.

W wyniku przeprowadzonych badań przy wykorzystaniu wyżej opisanych metod i technik badawczych autor dokonał pozytywnej weryfikacji większości szczegółowych hipotez badawczych, co z kolei wpłynęło na pomyślną weryfikację głównej hipotezy badawczej.

W świetle przeprowadzonych badań w zakresie wymiaru indywidualnego należy stwierdzić, że 41,25% respondentów na najwyższym poziomie (ocena 5 w skali od 1 do 5) postrzega wyszkolenie żołnierzy wojsk powietrznodesantowych. Kolejne 46,86% ocenia go na poziomie dobrym (ocena 4), natomiast 9,24% twierdzi, że jest on dostateczny (ocena 3). Tylko 2,64% uważa, że spadochroniarze są wyszkoleni na poziomie miernym (ocena 2) lub niedostatecznym (ocena 1) (wykres). Za główne elementy, które powinny ulec zmianie respondenci wskazują:

- zbyt duża rotacja na stanowiskach;
- zbyt ograniczony dostęp do obiektów szkoleniowych;
- nadmierna ilość zadań ograniczająca szkolenie.

Wykres 1. Poziom wyszkolenia żołnierzy wojsk powietrznodesantowych w opinii respondentów

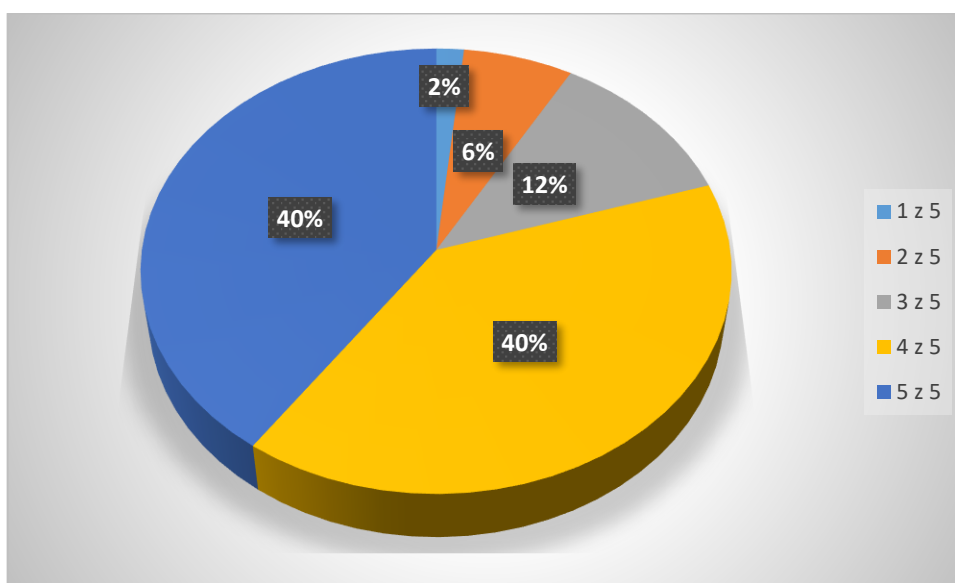
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wymiar społeczny, zwany również organizacyjno-prawnym, to zarówno regulacje prawne obowiązujące w wojskach powietrznodesantowych, jak i zasady oraz normy. Kluczowa nie jest jednak forma, w jakiej występują one w dokumentach normatywnych, ale w jaki sposób postrzegają je żołnierze i w jaki sposób przekłada się to na efektywność

funkcjonowania systemów. Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że 40,26% ankietowanych żołnierzy DZSW postrzega organizację wojsk powietrznodesantowych na poziomie bardzo dobrym (ocena 5 w skali od 1 do 5), kolejne 39,6% na poziomie dobrym (ocena 4), a 11,88% respondentów ocenia dostatecznie (ocena 3). Tylko 6,6% z nich twierdzi, że wojska powietrznodesantowe są zorganizowane miernie (ocena 2) a 1,65%, że są niezorganizowane (ocena 1) (wykres 22). Za najważniejsze aspekty wymagające zmian respondenci uważają:

- ciągła rotacja żołnierzy na szkoleniu specjalistycznym – powoływanie w „środku” okresu szkolenia kandydatów, którzy są na innym (niższym) poziomie wyszkolenia;
- zwiększenie ilości zajęć ze szkolenia taktycznego i ogniowego;
- dostosowanie struktur do realiów współczesnego pola walki (drony, walka radioelektroniczna).

Wykres 2. Poziom organizacji wojsk powietrznodesantowych w opinii respondentów

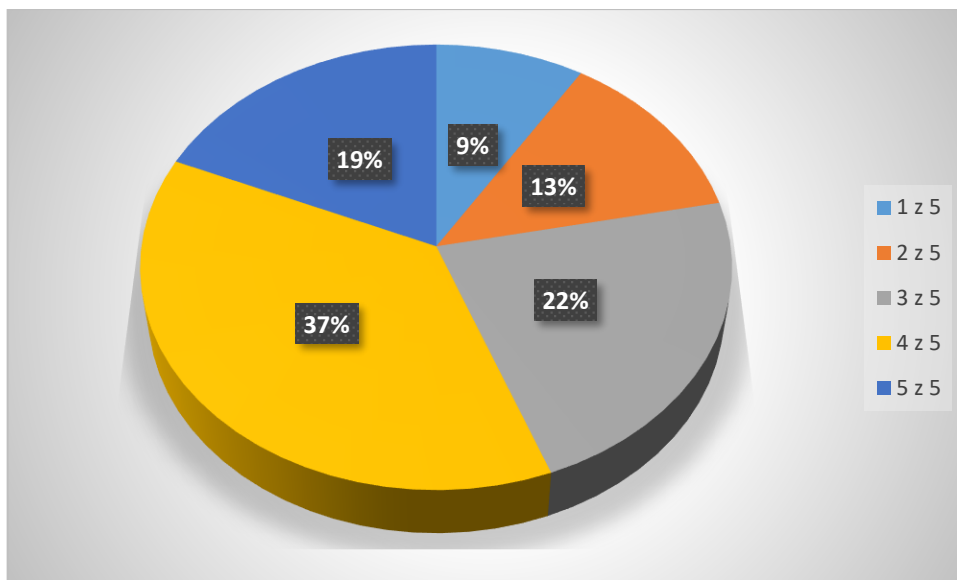
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Ostatnim filarem kultury jest wymiar materialny. Jego głównymi elementami są m.in. technika, technologia, sprzęt, infrastruktura, podstawowe narzędzia, itp., a także umiejętności posługiwania się nimi. W wojskach powietrznodesantowych występuje zróżnicowana jakość i ilość wymienionych elementów, jak również dysproporcje związane z umiejętnościami ich użytkowania. Dodatkowym elementem są środki finansowe, których ilość oraz cel, na które są przeznaczane, wpływające na poczucie bezpieczeństwa żołnierzy. W świetle przeprowadzonych badań należy stwierdzić, że

najwięcej respondentów (37,29%) ocenia wyposażenie wojsk powietrznodesantowych na poziomie dobrym (ocena 4 w skali od 1 do 5). Kolejną grupę stanowią respondenci (22,44%), którzy uważają, że jest ono dostateczne (ocena 3). Tylko 18,48% nie ma żadnych zastrzeżeń w tym zakresie (ocena 5), a aż ponad 20 % uważa wyposażenie za niedostateczne (ocena 1 - 8,91%) lub mierne (ocena 2 - 12,87%) (wykres 23). Za główne elementy wymagające zmian respondenci wskazują:

- niskiej jakości wyposażenie indywidualne;
- przestarzałe pojazdy;
- brak odpowiedniej ilości miejsc kwaterunkowych;
- przestarzałe uzbrojenie i sprzęt (RPG, lornetki, przyrządy celownicze).

Wykres 3. Poziom wyposażenia wojsk powietrznodesantowych w opinii respondentów

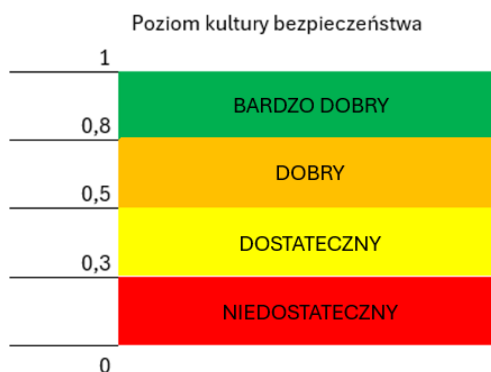
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Postrzeganie poziomu kultury bezpieczeństwa sprawdzono w ramach poszczególnych pytań (odnoszących się do konkretnych wymiarów kultury bezpieczeństwa), do których przyjęto odpowiednią wagę punktacji, mając na uwadze specyfikę i wymagania stawiane żołnierzom w wojskach powietrznodesantowych.

Aby określić poziom całej kultury bezpieczeństwa przyjęto następujące kryteria jej oceny:

- bardzo dobry – wynik pomiędzy 0,8 a 1;
- dobry – wynik pomiędzy 0,5 a 0,79;
- dostateczny – wynik pomiędzy 0,3 a 0,49;
- niedostateczny – wynik pomiędzy 0 a 0,29 (rysunek 28);

Rys. 1. Skala oceny poziomu kultury bezpieczeństwa

Źródło: opracowanie własne

A zatem, aby określić postrzeganie poziomu kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych, w pierwszej kolejności zbadano jej poszczególne wymiary. Na podstawie przeprowadzonych badań i przyjętych wag odpowiedzi stwierdzono, że poziom wymiaru indywidualnego jest dobry (0,72). Wpływ na to ma m.in. bardzo dobry poziom motywacji respondentów do pełnienia służby (0,85), dobra dyspozycyjność w ramach wykonywanych obowiązków (0,55), jak również bardzo dobra ocena perspektywy dalszej kariery w wojskach powietrznodesantowych (0,81) (tabela 1).

Tabela 1. Poziom kultury bezpieczeństwa w wymiarze indywidualnym w wojskach powietrznodesantowych

Co najbardziej zmotywowało Pana/Panią do rozpoczęcia służby wojskowej w wojskach powietrznodesantowych?			
	Ilość odpowiedzi	Waga	Wynik
Tradycja rodzinna	12	0,5	6
Patriotyzm	60	1	60
Aspekty finansowe	11	0	0
Bliskość miejsca zamieszkania	10	0	0
Stabilizacja zawodowa	24	0	0
Marzenie o zostaniu żołnierzem	153	1	153

Możliwość nabycia specjalistycznych uprawnień	28	1	28	
Inne	5	0,5	2,5	POZIOM
RAZEM	303		249,5	0,823432
Jaki czasookres szkolenia/ćwiczeń poza miejscem zamieszkania uważa Pan/Pani za dopuszczalny?				
do 1 tygodnia	20	0	0	
od 1 do 2 tygodni	86	0,3	25,8	
od 2 tygodni do 1 miesiąca	83	0,5	41,5	
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	72	0,8	57,6	
powyżej 3 miesięcy	42	1	42	POZIOM
RAZEM	303		166,9	0,550825
Jak długo planuje Pan służyć w wojskach powietrznodesantowych?				
do emerytury	194	1	194	
to tylko etap przejściowy				
do innego rodzaju wojsk	63	0,6	37,8	
to tylko etap przejściowy				
do znalezienia innej pracy	13	0	0	
co najmniej 3 lata	5	1	5	
nie dłużej niż 3 lata	21	0,3	6,3	
Inne	7	0,5	3,5	POZIOM
RAZEM	303		246,6	0,813861
	Pyt.1	Pyt.2	Pyt.3	RAZEM
Poziom Wymiaru indywidualnego	0,823432343	0,550825	0,813861	0,729373

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Na podstawie przeprowadzonych badań i przyjętych wag stwierdzono, że poziom wymiaru społecznego w wojskach powietrznodesantowych jest również dobry (0,67). Wpływa na to ma bardzo dobra ocena procedur taktycznych i ogniowych (0,81), jak również poszczególnych czynności i pozostałych procedur minimalizujących ryzyko wypadku (0,90) oraz dostateczna ocena struktur (0,30) (tabela 2).

Tabela 2. Poziom kultury bezpieczeństwa w wymiarze społecznym w wojskach powietrznodesantowych

Czy uważa Pan/Pani, że w wojskach powietrznodesantowych opracowane procedury w czasie szkolenia (taktycznego/ ogniowego) minimalizują ryzyko wypadków?				
	Ilość			
	odpowiedzi	Waga	Wynik	
TAK	207	1	207	
NIE	14	0	0	
TRUDNO POWIEDZIEĆ	82	0,5	41	POZIOM
RAZEM	303		248	0,818482
Czy nw. procedury/czynności Pana/Pani zdaniem są kluczowe do minimalizowania ryzyka wypadków?				
udzielanie instruktaży przed zajęciami				
TAK	287	1	287	
NIE	16	0	0	
RAZEM	303		287	0,947195
wzorowe pokazy dowódców podczas zajęć				
TAK	281	1	281	
NIE	22	0	0	
RAZEM	303		281	0,927393
jednolity system posługiwania się bronią				
TAK	253	1	253	
NIE	50	0	0	
RAZEM	303		253	0,834983
utrzymanie wysokiej sprawności fizycznej				
TAK	273	1	273	
NIE	30	0	0	
RAZEM	303		273	0,90099
stosowanie jednolitych procedury taktycznych				
TAK	272	1	272	
NIE	31	0	0	0,89769
RAZEM	303		272	POZIOM
				0,90165

Czy uważa Pan/Pani, że do szkolenia specjalistycznego DZSW powinna być dedykowana etatowa kadra podoficerska i oficerska, a nie żołnierze oddelegowani z różnych pododdziałów?				
TAK	160	0	0	
NIE	44	1	44	
TRUDNO POWIEDZIEĆ	99	0,5	49,5	POZIOM
RAZEM	303		93,5	0,308581
	Pyt.1	Pyt.2	Pyt.3	RAZEM
Poziom wymiaru społecznego	0,818481848	0,90165	0,308581	0,676238

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Na podstawie przeprowadzonych badań i przyjętych wag stwierdzono, że poziom wymiaru materialnego w wojskach powietrznodesantowych jest dobry (0,77). Wpływa na to ma wysoka ocena warunków socjalno-bytowych (0,81) oraz jakości i ilości obiektów szkoleniowych (0,83), jak również dobry poziom uzbrojenia i wyposażenia żołnierzy (0,67) (tabela 3).

Tabela 3. Poziom kultury bezpieczeństwa w wymiarze materialnym w wojskach powietrznodesantowych

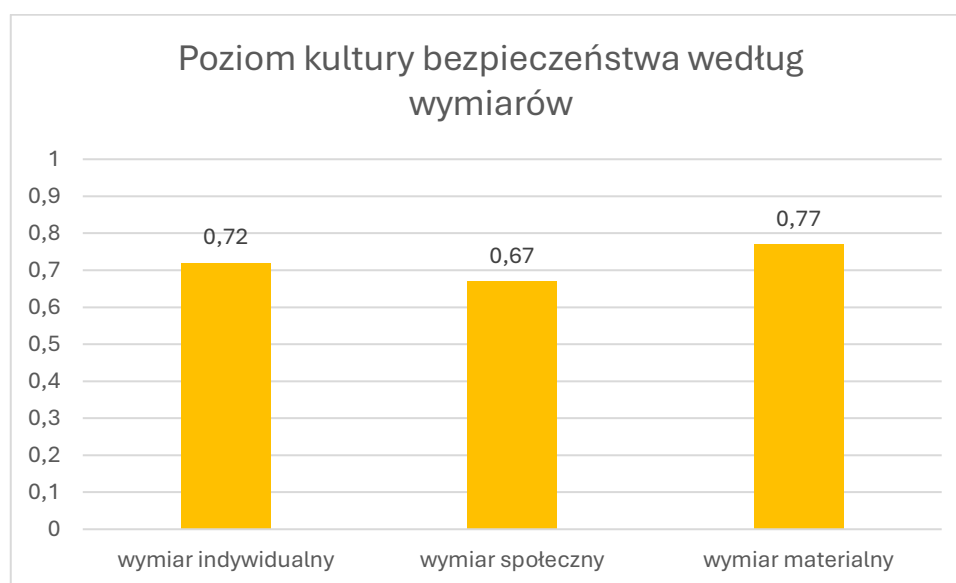
Czy uważa Pan/Pani, że zapewnione warunki socjalno-bytowe (zakwaterowanie/uposażenie/) w Wojskach Powietrznodesantowych umożliwiają właściwe funkcjonowanie w ramach pełnienia służby?				
	Ilość odpowiedzi	Waga	Wynik	
TAK	247	1	247	
NIE	56	0	0	POZIOM
RAZEM	303		247	0,815182
Czy zapewnione obiekty szkoleniowe (ilość, jakość) w Wojskach Powietrznodesantowych są zbieżne z Pana/Pani oczekiwaniami?				
TAK	252	1	252	
NIE	51	0	0	POZIOM
RAZEM	303		252	0,831683
Czy zapewnione sprzęt (uzbrojenie/wyposażenie) w Wojskach Powietrznodesantowych są zbieżne z Pana/Pani oczekiwaniami?				
TAK	205	1	205	
NIE	98	0	0	POZIOM
RAZEM	303		205	0,676568
	Pyt.1	Pyt.2	Pyt.3	RAZEM

Poziom	wymiaru				
materialnego		0,815181518	0,831683	0,676568	0,774477

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Podsumowując, należy stwierdzić, że najwyższy poziom kultury można zaobserwować kolejno w wymiarze materialnym (0,77), indywidualnym (0,72) i społecznym (0,62) (wykres 4).

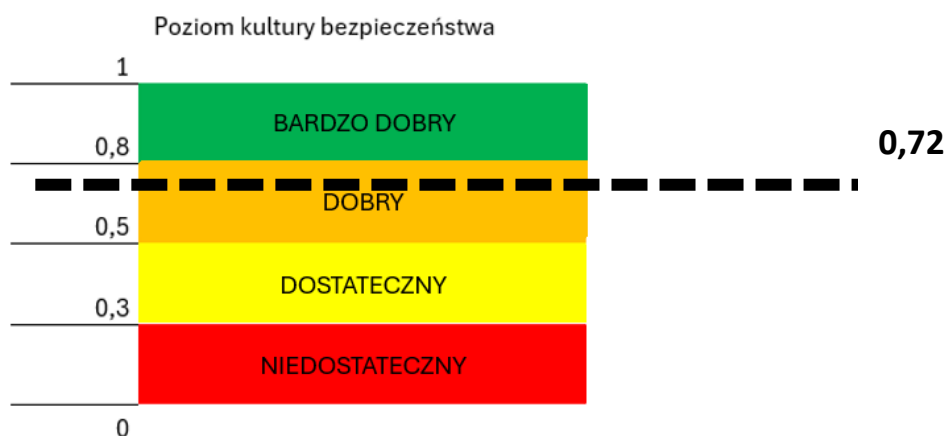
Wykres 4. Poziom kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych według wymiarów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Finalnie, biorąc pod uwagę jednakową wagę poszczególnych wymiarów należy stwierdzić, że poziom kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych w kontekście DZSW kształtuje się na poziomie dobrym (0,72) (rysunek 2).

Rys. 2 Poziom kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych

Źródło: opracowanie własne

Mając na uwadze powyższe, przedstawione w niniejszej dysertacji wyniki badań naukowych, uzyskane zarówno poprzez zastosowanie teoretycznych, jak i empirycznych metod badawczych, przyczyniły się do pozytywnej weryfikacji głównej hipotezy badawczej, która zakładała, że kultura bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych, w kontekście dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej kształtuje się na poziomie dobrym, przy czym uwarunkowane to jest przede wszystkim poziomem wymiaru indywidualnego, materialnego i społecznego. Jeżeli zatem nastąpi odpowiednie kształtowanie świadomości i postaw patriotycznych młodzieży oraz ich przygotowanie psychofizyczne, wówczas przełoży się to na odpowiedni dobór kadr do wojsk powietrznodesantowych. Jednocześnie właściwe wykorzystanie kwalifikacji oraz potencjału intelektualnego, doskonalenie programu szkoleń, zwiększanie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz dbanie o zdrowie psychiczne żołnierzy, będzie miało pozytywny wpływ na społeczny wymiar służby w wojskach powietrznodesantowych.

Potwierdzenie głównej hipotezy badawczej możliwe było dzięki pozytywnemu zweryfikowaniu większości szczegółowych hipotez badawczych. Jednym wyjątkiem było częściowe potwierdzenie się założenia, że żołnierze DZSW postrzegają wymiar organizacyjno-prawny w wojskach powietrznodesantowych bardzo dobrze, tylko jak wyniknęło z przeprowadzonych badań, dobrze. Należy jednak podkreślić, że nie wpłynęło to negatywnie na weryfikację głównej hipotezy badawczej.

5. Wnioski z badań.

Na podstawie przeprowadzonych badań, analizy literatury oraz własnych doświadczeń autora niniejszej dysertacji, sformułowano szereg wniosków oraz przedstawiono propozycje mające na celu zwiększenie kultury bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych, w kontekście DZSW.

Na podstawie badań stwierdzono, że nie wszyscy żołnierze DZSW, przed rozpoczęciem szkolenia specjalistycznego w wojskach powietrznodesantowych są kierowani na badania psychologiczne oraz komisję lekarską orzekającą zdolność do służby na stanowiskach, na których wymagane jest wykonywanie skoków spadochronowych z wysokości do 4000 metrów.

Powyższa sytuacja spowodowana jest przede wszystkim etatem stworzonym dla DZSW, w ramach którego nie ma powyższego wymogu. Dlatego też, wojskowe centra rekrutacji różnie interpretują konieczność kierowania żołnierzy na badania psychologiczne i komisję lekarską. Finalnie, jest to jedna z przyczyn uniemożliwiająca nabywanie specjalistycznych uprawnień skoczka spadochronowego przez żołnierzy DZSW w wojskach powietrznodesantowych. Proponowanym rozwiązaniem w tym zakresie jest przyjęcie zasady bezwzględnego kierowania żołnierzy na wymagane badania przed rozpoczęciem szkolenia specjalistycznego w wojskach powietrznodesantowych. Jednocześnie, należy rozważyć nadanie drugiej specjalności wojskowej na stanowiskach przydzielonych dla żołnierzy DZSW, co umożliwi podstawę prawną do kierowania żołnierzy na wskazane badania.

Równie ważnym elementem wymagającym usystematyzowania jest współpraca psychologa jednostki powietrznodesantowej oraz psychologa WCR. Jak wskazano w niniejszej dysertacji, część żołnierzy DZSW rozpoczynających służbę nie posiada odpowiedniej motywacji do jej pełnienia, nie jest świadoma jej specyfiki i zagrożeń. Wynika to przede wszystkim z odmiennych standardów weryfikowania kandydatów w WCR oraz w jednostce powietrznodesantowej. Często okazuje się, że zakwalifikowani żołnierze do służby w wojskach powietrznodesantowych, po jej rozpoczęciu, zostają negatywnie ocenieni jako potencjalni spadochroniarze. Dlatego też, proponuje się skoordynowanie pracy psychologa WCR z psychologiem jednostki wojskowej, w celu minimalizowania ryzyka kwalifikacji kandydatów, którzy nie posiadają predyspozycji służby w wojskach powietrznodesantowych.

Jak wskazały badania, również sprawność fizyczna większości żołnierzy DZSW jest na poziomie nieodpowiednim do pełnienia służby w wojskach powietrznodesantowych. Praktycznie co trzeci z nich oczekuje pomocy od swoich przełożonych w zakresie przygotowania do egzaminu z wychowania fizycznego. Wynika to przede wszystkim z faktu, że nie są oni weryfikowani z poziomu sprawności fizycznej przed przyjęciem na szkolenie specjalistyczne. To z kolei powoduje, że część z żołnierzy nie jest w stanie pod względem fizycznym pełnić służby w wojskach powietrznodesantowych lub pełnią ją ze znacznymi ograniczeniami. Proponuje się zatem wprowadzenie regulacji weryfikujących żołnierzy zdolnych do realizacji szkolenia specjalistycznego pod względem sprawności fizycznej. Biorąc jednak pod uwagę priorytet w zakresie zwiększania ukończenia Sił Zbrojnych, rekomenduje się przyjmowanie na szkolenie specjalistyczne żołnierzy, którzy uzyskali co najmniej ocenę dostateczną z egzaminu z wychowania fizycznego według norm dla żołnierzy wykonujących skoki spadochronowe. Z jednej strony minimalizuje się ryzyko przyjmowania żołnierzy całkowicie nieprzygotowanych do pełnienia służby, a jednocześnie stwarza się możliwość podniesienia sprawności fizycznej w czasie szkolenia specjalistycznego do poziomu dobrego lub bardzo dobrego.

Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów stwierdzono, że rekrutacja na szkolenie specjalistyczne odbywa się w sposób „ciągły”, tzn. w przypadku zwolnienia stanowiska przez jednego żołnierza DZSW, natychmiastowo powoływany jest kolejny. Powoduje to m. in. chaos szkoleniowy, ponieważ żołnierze dołączają na szkolenie „potokowo”, niezależnie od etapu szkolenia. To z kolei przyczynia się do nierównomiernego wyszkolenia żołnierzy w danym pododdziale oraz trudności w organizacji takich szkoleń. Proponuje się zatem zmianę sposobu rekrutacji z „ciągłej” na cykliczną – dwa razy w roku. Pozwoliłoby to m.in. na usystematyzowanie procesu organizacji szkoleń, obniżenie kosztów rekrutacji, jak również utrzymywanie równego poziomu wyszkolenia danego pododdziału DZSW. Jednocześnie wiązałoby się to z koniecznością prowadzenia dwóch szkoleń specjalistycznych w roku oraz możliwością niepełnego ukończenia szkolonego pododdziału, ze względu na ubytki żołnierzy DZSW w trakcie.

Analizie poddano również działania promocyjne zachęcające kandydatów do odbywania dobrowolnej służby wojskowej. Stwierdzono, że treści w nich przedstawiane nie są zbieżne z czynnikami motywacyjnymi, które skłoniły respondentów do podjęcia decyzji o rozpoczęciu służby. Jak w materiałach promocyjnych na pierwszym miejscu

informuje się o wysokości wynagrodzenia, pierwszeństwa zatrudnienia, preferencji emerytalnych, tak dla respondentów najważniejsze są marzenia o zostaniu żołnierzem, patriotyzm, jak również chęć nabycia specjalistycznych uprawnień. Dlatego też rekomenduje się rozważenie modyfikacji sposobu i treści promocji służby wojskowej.

Jedną z kluczowych zagadnień, która została wyartykułowana przez żołnierzy DZSW w wojskach powietrznodesantowych, jest potrzeba wsparcia w zakresie przygotowania fizycznego przez organizację odpowiedniego kursu przygotowującego do egzaminu z wychowania fizycznego dla żołnierzy. Powyższe rozwiązanie posiada wiele zalet, tj. metodyczne przygotowanie wszystkich żołnierzy pod względem fizycznym, minimalizowanie ryzyka kontuzji, czy zmniejszenie ryzyka nieprzygotowania żołnierza do trudów służby w zakresie sprawności fizycznej. Wiąże się to jednak ze zwiększeniem ilości czasu szkoleniowego przeznaczanego na szkolenie, jak również większą liczbę instruktorów i żołnierzy zaangażowanych w ten proces. Jednakże, biorąc pod uwagę obecne uwarunkowania, proponuje się wdrożyć 6 miesięczny kurs, organizowany w pierwszym etapie szkolenia specjalistycznego.

Rekomenduje się zakończenie go egzaminem ze sprawności fizycznej według norm dla żołnierzy wykonujących skoki spadochronowe. Dodatkowo, uzyskanie oceny minimum dobrej z egzaminu, umożliwiłoby kontynuację szkolenia i realizację skoków spadochronowych.

Aby jednak mieć możliwość wdrożenia powyższej propozycji, proponuje się również wdrożenie systemu opiniowania żołnierzy DZSW w czasie szkolenia specjalistycznego. Wiązałoby się to z jednej strony z ryzykiem nieukończenia szkolenia specjalistycznego ze względu na zbyt niskie wyniki w szkoleniu, natomiast z drugiej perspektywy szkolenie ukończyliby tylko najlepsi, przygotowani żołnierze.

Obecnie również istnieją ograniczone możliwości wykonywania skoków spadochronowych przez żołnierzy DZSW. Spowodowane jest to głównie ograniczeniami w zakresie badań lekarskich i poziomu sprawności fizycznej żołnierzy DZSW. To z kolei uniemożliwia uzyskanie kwalifikacji szczególnie przydatnych w SZ RP, jakimi są m.in. uprawnienia skoczka spadochronowego. W przypadku wprowadzenia powyższych zmian, należałoby również rozważyć ilość skoków niezbędnych do uzyskania omawianej kwalifikacji. W opinii autora niniejszej dysertacji, koniecznym jest zmniejszenie wymaganej liczby do maksymalnie 3 skoków, ze względów ograniczenia czasowe i możliwości szkoleniowe. Żołnierz DZSW po ich wykonaniu, nie otrzymywałby tytułu skoczka spadochronowego wojsk powietrznodesantowych, jednakże nadawana byłaby

mu specjalność wojskowa spadochronowa, która stwarzałaby mu warunki do służby w wojskach powietrznodesantowych w czasie pokoju i wojny.

Proponuje się również zmianę treści szkolenia specjalistycznego, szczególnie w zakresie rozszerzenia zakresu szkoleń psychologicznych. Jak wskazali respondenci, szczególnie istotne są zagadnienia związane z zarządzaniem stresem, technikami relaksacyjnymi, a także strategią radzenia sobie z traumą. Ważnym aspektem wymagającym zmian jest również niski poziom pensji psychologów wojskowych. Jak wskazano, zarabiają oni zdecydowanie mniej niż ich odpowiednicy na rynku cywilnym. Wynika to głównie z ograniczeń budżetowych w zakresie ich wynagradzania w SZ RP. Powoduje to często sytuacje, że doświadczeni psycholodzy odchodzą z jednostek powietrznodesantowych i zatrudniają się w firmach o mniejszej odpowiedzialności i większych zarobkach. Dlatego rekomenduje się zmianę systemu wynagradzania psychologów wojskowych i dostosowanie ich pensji do standardów funkcjonujących na rynku cywilnym.

Kolejnym problemem wymagającym dyskusji jest zasadność stworzenia etatowej struktury dowódczej i instruktorskiej do szkolenia specjalistycznego DZSW. Powyższe rozwiązanie posiada wiele zalet, m.in. ograniczenie rotacji dowódców i instruktorów, lepszy dostęp do obiektów szkoleniowych czy łatwiejsza koordynacja szkolenia. Dlatego też, proponuje się utworzenie etatowych pododdziałów do szkolenia DZSW. Aby nie generować zbyt dużych kosztów, rekomenduje się wyznaczanie na ww. stanowiska żołnierzy aktywnej rezerwy, którzy byli wcześniej żołnierzami zawodowymi wojsk powietrznodesantowych. Dzięki temu, ich wiedza i doświadczenie nabyte podczas służby zawodowej zostaną przekazane młodemu pokoleniu. Dodatkowo, etatowa kadra, zapewni lepsze planowanie, organizowanie, prowadzenie i kontrolę szkolenia. Jednocześnie zapewni to również ich stały kontakt z młodszą kadrami dowódczą i instruktorską wojsk powietrznodesantowych, co może przyczynić się do zwiększenia jakości szkolenia w jednostkach.

Wdrożenia wymaga również szkolenie z zakresu użytkowania szeroko pojętych dronów. Powszechnie wiadomo, że zagadnienie to jest w wojsku zdecydowanie potrzebne i ma ogromne znaczenie z kilku powodów. Przede wszystkim, drony stały się nieodłącznym elementem współczesnych działań. Służą do zbierania informacji rozpoznawczych, monitorowania terenu, a także wykonywania precyzyjnych ataków. Ich rola w działaniach bojowych, logistycznych i rozpoznawczych rośnie, dlatego żołnierze muszą być odpowiednio przeszkoleni w ich obsłudze. W związku z tym, szkolenie z

zakresu obsługi dronów to inwestycja, która znacząco podnosi zdolności armii i umożliwia wykorzystanie najnowszych technologii w działaniach wojskowych. Dlatego też, w aspekcie szkolenia DZSW, rekomenduje się realizację szkolenia dla operatorów drona z uprawnieniami realizacji zadań w zasięgu widoczności wzrokowej nad kontrolowanym obszarem naziemnym w środowisku zaludnionym.

Kolejną kwestią wymagającą doskonalenia jest zakres wyposażenia żołnierzy DZSW, który ogranicza realizację niektórych przedsięwzięć szkoleniowych. Głównymi problemami są braki śpiworów, karimat, okularów ochronnych oraz pokrowców ze stelażem na śpiwór. Proponuje się zatem zmianę norm należności wydawanych żołnierzom DZSW szkolenie specjalistyczne.

Stwierdzono również, że część pojazdów osobowo-terenowych oraz ciężarowo-terenowych są bardzo wyeksploatowane oraz ze względu na wiek, powinny zostać zastąpione. Na podstawie analizy dokumentów stwierdzono, że Ministerstwo Obrony Narodowej zakupuje pojazdy, które powinny zastąpić wysłużone Honkery oraz pojazdy HMWWV. Między innymi, podpisano umowę na dostawę pojazdów Kia KLTV. Jednakże, nie znaleziono nigdzie informacji, że zostaną one przeznaczone do wojsk powietrznodesantowych. Biorąc pod uwagę specyfikę tej jednostki, proponuje się więc ogłoszenie przetargu na dostawę pojazdów osobowo-terenowych oraz ciężarowo-terenowych do wojsk powietrznodesantowych.

Zauważono także, że część uzbrojenia postsowieckiego, m.in. RPG-7, wciąż jest na wyposażeniu wojsk powietrznodesantowych. Dlatego też, biorąc pod uwagę podpisany kontrakt na dostawę kilku tysięcy granatników przeciwpancernych Carl Gustaw M4 do SZ RP, proponuje się rozważenie wymiany omawianych granatników również w wojskach powietrznodesantowych.

Ze względu na zwiększenie personelu Sił Zbrojnych, zidentyfikowano problemy z zakwaterowaniem i żywieniem. Okazuje się, że koszary wojskowe w których stacjonują spadochroniarze, często są przepełnione. Biorąc pod uwagę wysokie koszty oraz długi czas budowy nowych obiektów stałych lub rozbudowy starych, rekomenduje się wdrożenie inwestycji w kontenery mieszkalne, które w relatywnie tani i szybki sposób można dostarczyć do zabezpieczenia funkcjonowania szkolenia DZSW w wojskach powietrznodesantowych. W zakresie żywienia, proponuje się zwiększenie stanów osobowych kucharzy, którzy mogą pełnić służbę w ramach aktywnej rezerwy, co generuje w długiej perspektywie oszczędności finansowe i korzyści logistyczno-szkoleniowe dla Sił Zbrojnych.

Zwiększenie ilości żołnierzy spowodowało również ograniczony dostęp do obiektów szkoleniowych oraz konieczność powstawania kolejnych. Jako główne niedogodności wskazano ograniczony dostęp do strzelnic, basenu oraz nowoczesnych obiektów szkoleniowych do walki w terenie zurbanizowanym. Biorąc pod uwagę powyższe, rekomenduje się m.in. podjęcie działań zmierzających do budowy strzelnicy w garnizonie Kraków, jak również nawiązywanie współpracy z organizacjami pozawojskowymi w zakresie możliwości prowadzenia szkoleń i strzelań w cywilnych obiektach i terenach tj. kamieniołomy, kopalnie czy opuszczone budynki. W zakresie dostępu do basenu, należy rozważyć budowę tego obiektu w garnizonie Bielsko-Biała. Jednocześnie, rekomenduje się rozszerzenie oferty Karty Mundurowej o darmowy dostęp do obiektów sportowych w wybranych miastach i garnizonach. Analizując potrzebę powstania obiektów szkoleniowych do walki w terenie zurbanizowanym, proponuje się zastosowanie rozwiązania budowy z modułów kontenerowych, co podobnie jak w aspekcie zakwaterowania, jest sposobem tańszym, szybszym i bardziej elastycznym.

Konkludując, przeprowadzone badania naukowe pozwoliły na wskazanie następujących rekomendacji w zakresie zwiększania kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych w kontekście dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej:

- kierować wszystkich żołnierzy DZSW przed rozpoczęciem szkolenia specjalistycznego w wojskach powietrznodesantowych na badania psychologiczne oraz komisję lekarską, określającą zdolność do służby na stanowiskach służbowych, na których przewiduje się wykonywanie skoków spadochronowych z wysokości powyżej 4000 m;
- usystematyzować współpracę dowódców jednostek oraz komendantów WCR w zakresie kwalifikacji żołnierzy DZSW na szkolenie specjalistyczne, m.in. poprzez uwzględnianie opinii psychologa jednostki wojskowej w powyższym procesie;
- kierować na szkolenie specjalistyczne DZSW tylko żołnierzy, którzy uzyskają co najmniej ocenę dostateczną z egzaminu z wychowania fizycznego, według norm żołnierzy zawodowych wykonujących skoki spadochronowe;
- zmienić system powoływania na szkolenie specjalistyczne żołnierzy DZSW z ciągłego na cykliczne - dwa razy w roku;
- zmodyfikować sposób promocji służby wojskowej, poprzez położenie większego nacisku na takie elementy i wartości jak marzenia o zostaniu żołnierzem, patriotyzm czy chęć nabycia nowych kwalifikacji;

- wdrożyć kurs, który będzie przygotowywał żołnierzy DZSW do egzaminu z wychowania fizycznego;
- wprowadzić opiniowanie żołnierzy w trakcie pełnienia służby w ramach szkolenia specjalistycznego DZSW;
- wdrożyć szkolenie spadochronowo-desantowe w czasie szkolenia specjalistycznego DZSW;
- rozszerzyć program szkoleń psychologicznych w ramach szkolenia specjalistycznego, z uwzględnieniem takich zagadnień jak radzenie sobie ze stresem, motywacja czy techniki relaksacyjne;
- zmienić system wynagradzania psychologów wojskowych;
- utworzyć etatowe pododdziały szkolące żołnierzy DZSW w ramach szkolenia specjalistycznego;
- wdrożyć 2-3 dniowy kurs, w ramach którego żołnierze DZSW uzyskiwaliby certyfikat operatora drona z uprawnieniami realizacji zadań w zasięgu widoczności wzrokowej nad kontrolowanym obszarem naziemnym w środowisku zaludnionym;
- zmienić rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 stycznia 2024 r. w sprawie umundurowania i wyżywienia oraz innych należności wydawanych żołnierzom niebędącym żołnierzami zawodowymi, w zakresie wprowadzenia dodatkowego wyposażenia dla żołnierzy DZSW szkolenie specjalistyczne;
- dążyć do pozyskania nowych pojazdów, które zastąpią pojazdy marki Honker i HMMWV w wojskach powietrznodesantowych;
- dążyć do wycofania postsowieckiego uzbrojenia, jakim jest ręczny granatnik przeciwpancerny RPG-7 i zastąpienia go sprzętem zgodnym ze standardami NATO – np. granatnik Carl Gustaw M4;
- zrealizować inwestycję budowy tzw. „miasteczka kontenerowego”, celem zapewnienia odpowiedniego zakwaterowania dla żołnierzy DZSW;
- zwiększyć ilość personelu zabezpieczającego żywienie szkolenia DZSW, którzy mogliby pełnić służbę w ramach aktywnej rezerwy;
- rozbudować istniejące i budować nowe strzelnice wojskowe w garnizonach, gdzie stacjonują wojska powietrznodesantowe;
- dążyć do budowy basenu w Bielsku-Białej, w ramach garnizonowego ośrodka szkoleniowego;

- rozszerzyć ofertę Karty Mundurowej o darmowy dostęp dla żołnierzy na obiekty sportowe, będące w zasobie jednostek samorządu terytorialnego;
- dążyć do budowy obiektów do walki w terenie zurbanizowanym.

6. Kierunki dalszych badań.

Ocenia się, że zaproponowane zmiany w powyższym punkcie pozytywnie wpłyną zarówno na poziom kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych, jak również innych jednostek wojskowych, gdyż wskazane rekomendacje mają często wymiar uniwersalny i będą pozytywnie wpływały na ich funkcjonowanie. Warto jednak pamiętać, że efekty tych działań mogą być widoczne w perspektywie długofalowej. Dlatego też, niezbędnym wydaje się również kontynuowanie badań naukowych w tym obszarze, co pozwoliłoby na jeszcze lepsze zrozumienie i formułowanie wniosków na temat szeroko pojętej kultury bezpieczeństwa w Siłach Zbrojnych RP. Jako niektóre kierunki przyszłych badań można wskazać:

- poziom sprawności psychofizycznej młodzieży w klasach mundurowych oraz ich program edukacji psychologicznej i wychowania fizycznego;
- wpływ przygotowania psychofizycznego żołnierzy DZSW na ich wyniki szkoleniowe;
- poziom sprawności psychofizycznej żołnierzy DZSW w czasie szkolenia podstawowego i specjalistycznego – jak się zmienia?;
- analiza programów szkolenia DZSW w kontekście przygotowania do pełnienia zawodowej służby wojskowej;
- poziom kultury bezpieczeństwa wojsk w kontekście żołnierzy zawodowych;
- morale żołnierzy DZSW i żołnierzy zawodowych jako element kultury bezpieczeństwa;
- porównanie efektywności, wyszkolenia i kosztów służby żołnierzy aktywnej rezerwy, DZSW oraz żołnierzy zawodowych na zbieżnych stanowiskach służbowych.

7. Wartość dodana pracy.

Niniejsza dysertacja może stanowić istotny punkt wyjścia do dalszych, pogłębionych badań nad kształtowaniem i ewolucją kultury bezpieczeństwa w strukturach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Opracowane w jej ramach założenia teoretyczne, metodologia badawcza oraz uzyskane wyniki mogą być wykorzystane jako fundament do tworzenia narzędzi diagnostycznych oraz weryfikacji skuteczności działań organizacyjnych i szkoleniowych w innych rodzajach wojsk. Tym samym, opracowanie to może przyczynić się do podniesienia świadomości znaczenia kultury bezpieczeństwa wśród decydentów, dowódców oraz kadry instruktorskiej, zwiększając jej rolę i pozycję w obrębie nauk o bezpieczeństwie oraz praktyki wojskowej.

Co więcej, wdrożenie zaproponowanych w pracy zmian, rekomendacji oraz wniosków, popartych badaniami empirycznymi, może mieć realny wpływ na wzrost poziomu kultury bezpieczeństwa nie tylko w jednostkach wojsk powietrznodesantowych, ale także w innych formacjach Wojska Polskiego. Uniwersalność części badań oraz elastyczność przedstawionych rozwiązań umożliwia ich adaptację w różnych środowiskach, co sprzyja tworzeniu spójnych standardów i dobrych praktyk w zakresie bezpieczeństwa.

8. Plan pracy.

Wstęp

1. Założenia badawcze

- 1.1. Uzasadnienie wyboru tematu pracy
- 1.2. Problemy i cele badawcze
- 1.3. Hipoteza główna i hipotezy cząstkowe
- 1.4. Koncepcja badawcza pracy

2. Wojska powietrznodesantowe

- 2.1. Rys historyczny
- 2.2. Prawne aspekty funkcjonowania
- 2.3. Struktura, misja i zadania
- 2.4. Wojska powietrznodesantowe krajów NATO

2.5. Uogólnienia i wnioski

3. Dobrowolna zasadnicza służba wojskowa

3.1. Geneza dobrowolności w służbie wojskowej

3.2. Podstawy prawne funkcjonowania dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej

3.3. Organizacja szkolenia dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej w wojskach powietrznodesantowych.

3.4. Zabezpieczenie logistyczne dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej

3.5. Uogólnienia i wnioski

4. Kultura bezpieczeństwa jako element kultury organizacyjnej wojsk powietrznodesantowych

4.1. Bezpieczeństwo a kultura

4.2. Kultura organizacyjna

4.3. Kultura bezpieczeństwa – definicje, funkcje i wybrane modele

4.4. Kultura bezpieczeństwa w wojskach powietrznodesantowych

4.5. Uogólnienia i wnioski

5. Rekomendacje na rzecz zwiększania poziomu kultury bezpieczeństwa wojsk powietrznodesantowych w kontekście dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej

5.1. Wymiar indywidualny

5.2. Wymiar społeczny

5.3. Wymiar materialny

5.4. Uogólnienia i wnioski

Zakończenie

Bibliografia

Wykaz fotografii, rysunków, tabel i wykresów

Załącznik

Streszczenie rozprawy w języku polskim

Streszczenie rozprawy w języku angielskim